

Súd: Krajský súd Trenčín
Spisová značka: 3To/9/2017
Identifikačné číslo súdneho spisu: 3816010507
Dátum vydania rozhodnutia: 23. 02. 2017
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Rastislav Vranka
ECLI: ECLI:SK:KSTN:2017:3816010507.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Trenčíne v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Rastislava Vranku a sudcov JUDr. Romana Hargaša a JUDr. Dušana Krč-Šeberu v trestnej veci proti obžalovanému E. K., pre zločin vydierania podľa § 189 ods. 1, 2 písm. b/ Tr. zák. s poukazom na § 139 ods. 1 písm. c/, e/ Tr. zák. a iné, prejednal na verejnom zasadnutí konanom dňa 23. februára 2017 odvolanie prokurátora Okresnej prokuratúry Prievidza v neprospech obžalovaného E. K. podané proti rozsudku Okresného súdu Prievidza zo dňa 9. decembra 2016, sp. zn. 2T/129/2016 v spojení s opravným uznesením Okresného súdu Prievidza zo dňa 20. decembra 2016, sp. zn. 2T/129/2016 a takto

rozhodol:

Podľa § 321 ods.1 písm. d/, e/, ods. 2 Tr. por. sa napadnutý rozsudok u obžalovaného E. K. zrušuje vo výroku o treste odňatia slobody a spôsobe jeho výkonu.

Na podklade § 322 ods. 3 Tr. por. sa obžalovaný E. K. odsudzuje podľa § 189 ods. 2 Tr. zák. s použitím § 36 písm. l/, n/ Tr. zák., § 37 písm. m/ Tr. zák., § 38 ods. 2, 3 Tr. zák., § 38 ods. 7 Tr. zák. a § 41 ods. 2 Tr. zák. na úhrnný nepodmienečný trest odňatia slobody vo výmere 4 (štyri) roky.

Podľa § 48 ods. 2 písm. b/ Tr. zák. sa obžalovaný na výkon trestu odňatia slobody zaraďuje do ústavu na výkon trestu odňatia slobody so stredným stupňom stráženia.

odôvodnenie:

Rozsudkom Okresného súdu Prievidza zo dňa 9. decembra 2016, sp. zn. 2T/129/2016 v spojení s opravným uznesením Okresného súdu Prievidza zo dňa 20. decembra 2016, sp. zn. 2T/129/2016, bol obžalovaný E. K. uznaný za vinného z prečinu nebezpečného vyhrážania podľa § 360 od. 1, 2 písm. b/ Tr. zák. s poukazom na § 139 ods. 1 písm. c/, e/ Tr. zák. u skutku uvedeného pod bodom 1 rozsudku a zo zločinu vydierania podľa § 189 ods. 1, 2 písm. b/ Tr. zák. s poukazom na § 139 ods. 1 písm. c/, e/ Tr. zák. u skutku uvedeného pod bodom 2 rozsudku na skutkovom základe, že

1/ dňa 29.5.2016 v byte poškodenej na ulici J. H. č. XXX/XX v J., v ktorom býval spolu s poškodenou Y. H., nar. XX.X.XXXX, po tom, ako požíval alkoholické nápoje v doobedňajších hodinách, sa obvinený E. K. vyhrážal svojej starej matke - poškodenej Y. H., že ju zabije a u poškodenej tieto vyhrážky obvineného vzbudili dojem, že ich skutočne vykoná, v dôsledku čoho privolała hliadku polície, na čo E. K. z bytu ušiel na neznáme miesto;

2/ dňa 1.6.2016 v poobedňajších hodinách do 19.35 hod. v Prievidzi na ulici J. H. č. XXX/XX v byte poškodenej Y. H., nar. XX.X.XXXX, ktorá je stará matka obvineného, po tom, ako mu poškodená odmietla odovzdať finančnú hotovosť, ktorú obvinený požadoval, jej obvinený pod vplyvom alkoholu viackrát hrozil, že ak mu poškodená nedá peniaze, tak ju zabije, rozbije jej o hlavu sklo zo stolíka v obývacej

izbe a bude celá krvavá, pričom poškodená nadobudla vážnu obavu o svoj život a zdravie z vyhrážok obvineného, pričom k zraneniam poškodenej nedošlo.

Za tieto trestné činy bol obžalovaný E. K. odsúdený podľa § 189 ods. 2 Tr. zák. s použitím § 41 ods. 2 prvá veta pred bodkočiarkou Tr. zák. v zmysle Nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky, č.k. PL.US 106/2011-85, uverejneného v zbierke zákonov Slovenskej republiky dňa 21.12.2012 pod č. 428/2012, § 36 písm. l/, n/ Tr. zák., § 37 písm. h/, m/ Tr. zák., § 38 ods. 7 Tr. zák. a § 39 ods. 1 Tr. zák. na úhrnný nepodmienečný trest odňatia slobody vo výmere 24 mesiacov, na výkon ktorého bol podľa § 48 ods. 2 písm. b/ Tr. zák. zaradený do ústavu na výkon trestu so stredným stupňom stráženia.

Uvedený rozsudok súdu prvého stupňa nenadobudol právoplatnosť len vo výrokoch o treste odňatia slobody a o spôsobe jeho výkonu, pretože ho ihneď po jeho vyhlásení, teda v zákonnej pätnásťdňovej lehote podaným odvolaním napadol prokurátor Okresnej prokuratúry Prievidza (ďalej len prokurátor) v neprospech obžalovaného E. K. pre nesprávnosť výroku o treste odňatia slobody a spôsobe jeho výkonu.

Prokurátor v písomnom odôvodnení odvolania podanom v neprospech obžalovaného E. K. namietal správnosť výrokov o treste odňatia slobody a spôsobe jeho výkonu s poukazom na to, že podľa jeho názoru obžalovanému uložený trest je neprímerane benevolentný a nedostatočný na nápravu páchatel'a, neodradí ho od páchania ďalšej trestnej činnosti a nedostatočný na ochranu spoločnosti. Podľa prokurátora trest uložený obžalovanému nespĺňa náležitosti sledované ustanovením § 34 ods. 1 Tr. zák., navyše súd prvého stupňa nesprávne aplikoval ustanovenie § 39 ods. 1 Tr. zák., použitie ktorého podľa názoru prokurátora nemá vôbec oporu v zistenom skutkovom stave.

Poukázal predovšetkým na znalecký posudok a výpoveď MUDr. Márie Majzlanovej, znalkyne z odboru zdravotníctvo a farmácia, odvetvie psychiatria, ktorá uviedla, že u obžalovaného ide o osobu zneužívajúcu alkohol, s prejavmi závislosti od alkoholu, o osobu impulzívnu, disociálnu, ktorej chýba kritickosť k dôsledkom pitia, ktorá odmieta systematickú liečbu od alkoholu. Z prejavov aktívnej a chorobnej závislosti od alkoholu ide u neho o vysokú toleranciu na alkohol (odolnosť voči jeho účinkom), neovládateľnú túžbu po alkohole, poruchy kontroly v pití, alkoholcentralizovanú záujmovú sféru, časté výpadky pamäte na dianie v opitosti, abstinenčné krízy, prítomnosť závažných odvykacích stavov s poruchami vedomia. Obvinený pritom pitie racionalizuje, bagatelizuje, kritičnosť je len vynútená, nedôsledná a povrchná. Prokurátor poukázal tiež na vyjadrenie znalkyne, podľa ktorého je obžalovaný osobou, ktorá cielene a zištne citovo vydiera jemu blízke osoby s cieľom profitovať z ich citovej väzby na ich úkor. Úmyselne sa snaží javiť v lepšom svetle, nie je to úprimné oľutovanie, ale iba pretváрка obžalovaného s cieľom profitovať v tom smere, aby mu bol znížený trest za spáchané skutky. Podľa znalkyne obžalovaný vždy iba profituje a „parazituje“ na citovej slabosti jemu blízkych osôb tak, aby ho blízki ľutovali a on dosiahol rôzne úľavy. Obžalovaný pritom veľmi dobre vie, že jeho problém je alkohol, ale pod záštitou toho, že má akýsi emocionálny problém, pije ďalej a snaží sa nachádzať ospravedlnenia pre samého seba a vteliť do pozície „obete“ alkoholu, pričom podľa znalkyne obžalovaný takto koná vedome. Obžalovaný pije pritom cielene a nedochádza u neho k akejkolvek náprave a nápravu dobrovoľne ani nemieni urobiť.

Podľa názoru prokurátora nie je namieste nahliadať na obžalovaného ako na „obet' alkoholu“, ale je potrebné mať na zreteli jednoznačne skutočnosť, že je v prvom rade páchatel'om a nesnažiť sa ho za každú cenu ospravedlňovať tak, ako sa to snaží obžalovaný dosiahnuť. Poukázal na to, že obžalovaný je recidivista, doposiaľ trikrát súdne trestaný za zločiny, pričom pri dvoch odsúdeniach sa na neho hľadí, akoby nebol odsúdený. Naposledy bol odsúdený rozsudkom Okresného súdu Prievidza, sp.zn. 1T/226/2010, právoplatným 16.9.2010 pre zločin poškodzovania a ohrozovania prevádzky všeobecne prospešného zariadenia podľa § 286 ods. 1 písm. a/, ods. 2 písm. a/ Tr. zák. na nepodmienečný trest odňatia slobody vo výmere 1 rok a 6 mesiacov so zaradením do ústavu na výkon trestu s minimálnym stupňom stráženia, ktorý trest vykonal 5.5.2012.

Prokurátor sa nestotožnil s názorom súdu prvého stupňa, podľa ktorého nejde o páchatel'a dopúšťajúceho sa trestnej činnosti ako povahovej črty jeho osoby, ale vraj jednoznačne jeho konanie súvisí s poruchou jeho osoby vo vzťahu k jeho závislosti od alkoholu a že vraj jeho konanie pramení z rodinných vzťahov. Podľa názoru prokurátora znalkyňa jednoznačne vyvrátila, že by obžalovaný trpel poruchou osoby v pravom slova zmysle, naopak potvrdila, že mu chýba kritickosť k dôsledkom pitia,

nerespektuje žiadne authority a je mu takmer každý ľahostajný. Podľa prokurátora rodinné vzťahy nemajú nič spoločné so spáchaním trestnej činnosti obžalovaného a rodinné vzťahy nie sú ani rozvrátené pre nadmerné požívanie alkoholu obžalovaným, preto záver súdu prvého stupňa v uvedenom smere považoval za nesprávny. Skutočnosť, že obžalovaný sa neštíti použiť verbálne násilie voči jemu blízkej osobe, proti osobe, ktorú považuje za jemu zrejme najbližšiu osobu, o ktorej tvrdí, že ju ľúbi, a napriek tomu ju dokáže vydierať pod hrozbou ublíženia na zdraví, nemôže byť podľa prokurátora chápaná ako okolnosť, ktorá má opodstatňovať mimoriadne zníženie trestu, ale práve naopak, práve takéto konanie obžalovaného má byť z hľadiska ustanovenia § 189 ods. 2 písm. b/ Tr. zák. prísnejšie trestné. Prokurátor ďalej poukázal aj na to, že podľa vyjadrenia všetkých svedkov bolo vo vzťahu k obžalovanému pristupované ústupčivo, pričom výsledkom je to, že obžalovaný sa v konečnom dôsledku neštítal použiť násilie voči svojim najbližším. Samotné spáchanie skutku obžalovaným je podľa prokurátora výsledok zhovievavosti okolia a absolútnej nekritičnosti samotného obžalovaného, ktorý sa vždy snaží len svoje konanie bagatelizovať, ospravedlňovať a stavať sa do pozície obeť, pričom práve tento jeho zbabelý postoj a riešenie jeho osobných problémov pitím alkoholu ho viedol ku spáchaniu skutku.

Prokurátor namietal ďalej, že obžalovanému bol dvakrát znížený trest, pokiaľ súd prvého stupňa poukázal na tú istú okolnosť, ako na okolnosť, prečo aplikoval ustanovenie § 38 ods. 7 Tr. zák. a následne použitie ustanovenia § 39 ods. 1 Tr. zák. Z napadnutého rozsudku vyplýva, že tou okolnosťou malo byť použitie alkoholu, snaha obžalovaného získať peniaze na alkohol v súvislosti s jeho poruchou v nadmernej konzumácii alkoholu a snahy poškodenej mu v tomto zabrániť. Za otázne považoval, prečo v danom prípade je požívanie alkoholu, jeho zneužívanie, spáchanie trestného činu pod jeho vplyvom a pri motivácii obžalovaného získať peniaze na alkohol považovaná za skutočnosť, ktorá má byť použitá v prospech obžalovaného. Prokurátor v tejto súvislosti poukázal na to, že o prax súdov považovala doposiaľ ovplyvnenie páchatelov alkoholom, či inou návykovou látkou a trestnú činnosť spáchanú v súvislosti s alkoholom, prípadne inou návykovou látkou, ako element, ktorý bol v neprospech páchatelov. Podľa neho je jednoznačne snahou tak spoločnosti i zákonodarcu odsúdiť a predchádzať páchaniu trestnej činnosti pod vplyvom návykových látok, preto nie je jasné, z akého dôvodu sa v danom prípade súd prvého stupňa odklonil od tohto trendu a poňal zneužívanie alkoholu ako okolnosť, ktorá má ospravedlniť obžalovaného natoľko, že mu je nutné odpustiť ukládanie zvýšeného úhrnného trestu a zároveň tá istá okolnosť má byť aj skutočnosťou na mimoriadne zníženie trestu pod základnú trestnú sadzbu. Podľa názoru prokurátora trest odňatia slobody uložený obžalovanému vo výmere 24 mesiacov z hľadiska § 34 ods. 1 Tr. zák. vôbec nevyjadruje morálne odsúdenie páchatel'a spoločnosťou, už vôbec ho neodradí od páchania trestnej činnosti a z hľadiska § 34 ods. 4 Tr. zák. vzhľadom na osobu obžalovaného, napriek predchádzajúcim trestom, ktoré mu boli uložené, absolvovaným protialkoholickým liečeniam, jeho povrchnému postoju k spáchaniu trestnej činnosti, neschopnosti a neochote rešpektovať žiadnu autoritu, trest uložený obžalovanému súdom prvého stupňa nepostačuje na jeho prevýchovu.

Na základe uvedených dôvodov prokurátor okresnej prokuratúry a v súlade s dôvodmi odvolania aj nadriadený prokurátor na verejnom zasadnutí odvolacieho súdu navrhli, aby odvolací súd v zmysle § 321 ods. 1 písm. d/, e/ Tr. por. zrušil napadnutý rozsudok u obžalovaného vo výroku o treste a aby podľa § 322 ods. 3 Tr. por. rozhodol vo veci sám tak, že uloží obžalovanému E. K. úhrnný nepodmienečný trest odňatia slobody v prvej polovici zákonnej trestnej sadzby podľa § 189 ods. 2 Tr. zák. bez aplikácie ustanovenia § 39 ods. 1 Tr. zák. a so zaradením do ústavu na výkon trestu odňatia slobody so stredným stupňom stráženia podľa § 48 ods. 2 písm. b/ Tr. zák.

Obžalovaný E. K. v písomnom vyjadrení z 20.1.2017 k dôvodom odvolania prokurátora podanom prostredníctvom obhajcu i na verejnom zasadnutí odvolacieho súdu spolu s jeho obhajcom navrhli odvolanie prokurátora ako nedôvodné zamietnuť podľa § 319 Tr. por. Poukázal na to, že bol doposiaľ trikrát súdne trestaný, hľadá sa však na neho ako na jedenkrát súdne trestaného, pričom išlo o trestnú činnosť, za ktorú bol odsúdený v roku 2010. Z pohľadu obhajoby považoval za potrebné poukázať na skutočnosť, že je dieťaťom rodičov, ktorí sa rozviedli v jeho veku 7 rokov, pričom v tomto období ho rodičia opustili, hoci išlo o jeho najkritickejšie obdobie vývoja, vyrastal následne bez otcovskej autority a jediný, kto mu vytvoril pocit domova, síce bez matky a otca, bola jeho stará mama - poškodená v tejto trestnej veci. Z uvedeného je podľa obhajoby možno konštatovať, že jeho príbuzní - jeho matka i otec a zároveň svedkovia v tejto veci - nepristupovali voči obžalovanému v minulosti „ústupčivo, zhovievavo, resp. nekriticky“, ale k nemu pristupovali spôsobom, ktorý z obžalovaného urobil osobu, u ktorej nedostatok (absencia) rodičovskej lásky, spôsobila, že je osobou s poruchami správania, u ktorej sa prejavuje závislosť od alkoholu, teda skutočnosť, ktorú podľa obhajoby správne zhodnotil súd

prvého stupňa svojím záverom, podľa ktorého u obžalovaného nejde o páchatela dopúšťajúceho sa trestnej činnosti z titulu povahovej črty jeho osoby, ale jednoznačne jeho konanie súvisí s poruchou jeho osoby vo vzťahu k závislosti od alkoholu, v nekontrolovanej túžbe požívať alkohol a v snahe dostať sa predovšetkým ku spôsobu tento alkohol užívať, čo pramení z rodinných vzťahov, ktoré sú narušené práve pre toto nadmerné požívanie alkoholu. Trest uložený súdom prvého stupňa za použitia § 39 ods. 1 Tr. zák. považoval preto za vecne správny a v súlade aj s ustanovením § 34 ods. 4 Tr. zák.

Za nesprávny považoval pritom názor prokurátora, podľa ktorého súd prvého stupňa neoprávnene dvakrát znížil trest prostredníctvom ustanovenia § 38 ods. 7 Tr. zák. i prostredníctvom § 39 ods. 1 Tr. zák. s použitím tej istej okolnosti - požitie alkoholu u obžalovaného v snahe získať peniaze na alkohol. Poukázal na to, že dôvodom na použitie ustanovenia § 38 ods. 7 Tr. zák. je samotná skutočnosť, že sa ukladá zvýšený úhrnný trest podľa § 41 ods. 2 Tr. zák. a súčasné použitie § 38 ods. 4 až 6 Tr. zák. u zvýšeného trestu podľa § 41 ods. 2 Tr. zák. by bolo pre páchatela neprimerane prísne, pričom dôvodom na použitie § 39 ods. 1 Tr. zák. sú okolnosti alebo pomery páchatela. Ide teda o dve samostatné ustanovenia, ktoré je možné aplikovať súčasne popri sebe bez toho, aby bolo možné konštatovať, že by bol obžalovanému neoprávnene dvakrát znížený trest.

Krajský súd v Trenčíne, ako súd odvolací, nezistiac dôvody pre zamietnutie odvolania prokurátora v neprospech obžalovaného E. K. podľa § 316 ods. 1 Tr. zák. a ani dôvody pre zrušenie napadnutého rozsudku podľa § 316 ods. 3 Tr. zák., na verejnom zasadnutí 23. februára 2017 na podklade včas podaného odvolania prokurátora, ktoré mu spolu so spisom boli predložené 26. januára 2017, preskúmal podľa § 317 ods. 1 Tr. zák. zákonnosť a odôvodnenosť prokurátorom napadnutých výrokov o treste odňatia slobody a spôsobe jeho výkonu, ako aj správnosť postupu konania, ktoré im predchádzalo, prihliadajúc pritom aj na chyby, ktoré neboli odvolaním vytkané a mohli by pritom odôvodňovať podanie dovolania podľa § 371 ods. 1 Tr. zák. Uvedeným postupom zistil, že odvolanie prokurátora podané v neprospech obžalovaného je dôvodné.

Pokiaľ ide o preskúmanie správnosti postupu konania súdu prvého stupňa, ktoré predchádzalo vydaniu odvolaním napadnutých výrokov rozsudku, z obsahu odvolania prokurátora vyplýva, že neobsahuje námietky voči postupu súdu prvého stupňa a v tomto smere nezistil pochybenie ani odvolací súd.

Po splnení prieskumnej povinnosti odvolací súd zistil, že súd prvého stupňa, vychádzajúc zo zisteného skutkového stavu a právnej kvalifikácie konania obžalovaného E. K., ako prečinu nebezpečného vyhrážania podľa § 360 od. 1, 2 písm. b/ Tr. zák. s poukazom na § 139 ods. 1 písm. c/, e/ Tr. zák. u skutku uvedeného pod bodom 1 napadnutého rozsudku a ako zločinu vydierania podľa § 189 ods. 1, 2 písm. b/ Tr. zák. s poukazom na § 139 ods. 1 písm. c/, e/ Tr. zák. u skutku uvedeného pod bodom 2 napadnutého rozsudku, teda výrokov o vine, ktoré neboli a ani nemohli byť napadnuté odvolaním (podľa § 257 ods. 5 Tr. zák. súdom prijaté vyhlásenie obžalovaného E. K. o vine je neodvolateľné a v tomto rozsahu nenapadnuteľné odvolaním) a ktorých správnosť odvolací súd nemohol preskúmať, postupoval pri ukladaní trestu odňatia slobody, pri určení druhu a výmery trestu, ako aj spôsobu jeho výkonu v rozpore so zákonom.

Obžalovanému E. K. totiž mimoriadne znížil trest odňatia slobody s použitím § 39 ods. 1 Tr. zák., hoci na postup predpokladaný v citovanom zákonom ustanovení neboli splnené zákonné podmienky. V uvedenom smere sa preto odvolací súd v plnom rozsahu stotožnil s písomnými dôvodmi odvolania prokurátora podaného v neprospech obžalovaného.

Nad rámec úvah prokurátora uplatnených v podanom odvolaní zistil navyše odvolací súd pochybenie spočívajúce v tom, že súd prvého stupňa nesprávne u obžalovaného prihliadal na dve priťažujúce okolnosti podľa § 37 písm. h/, m/ Tr. zák., hoci u obžalovaného, vzhľadom na dôvodný postup podľa § 38 ods. 7 Tr. zák. a § 41 ods. 2 Tr. zák., bolo možné pri správnom postupe prihliadať len na priťažujúcu okolnosť podľa § 37 písm. m/ Tr. zák. (bol už za trestný čin odsúdený). Spáchanie druhého trestného činu, ako priťažujúca okolnosť podľa § 37 písm. h/ Tr. zák., sa totiž nepoužije, ak je potrebné z dôvodu viacčinného súbehu trestných činov, z ktorých aspoň jeden je zločinom aplikovať asperačnú zásadu v zmysle § 41 od. 2 Tr. zák. Spáchanie druhého trestného činu (popri zločine alebo prísnejšie trestnom zločine) je totiž okolnosťou podmieňujúcou použitie prísnejšej trestnej sadzby podľa naposledy citovaného ustanovenia § 41 od. 2 Tr. zák. Platí teda, že okolnosť podmieňujúca použitie prísnejšej trestnej sadzby môže byť takto použitá nielen podľa úpravy obsiahnutej v ustanovení osobitnej časti

Trestného zákona (jeho príslušnom vyššom odseku), ale aj v ustanovení všeobecnej časti Trestného zákona (§ 41 ods. 2 Tr. zák.). Ak je potom takto použitá, jej duplicitnému použitiu ako priťažujúcej okolnosti podľa § 37 písm. h/ Tr. zák. bráni zásada "ne bis in idem" vyjadrená v § 38 ods. 1 Tr. zák. (stanovisko trestnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky k rozdielnemu výkladu § 37 písm. h/ Tr. zák. v otázke pojmu "viac" trestných činov" sp.zn. Tpj 104/2009, prijaté 14. júna 2010 a uverejnené pod č. 1/2011). Vzhľadom na uvedené je zrejmé, že u obžalovaného bol zistený prevažujúci pomer poľahčujúcich okolností (dve poľahčujúce okolnosti podľa § 36 písm. l/, n/ Tr. zák. oproti jednej priťažujúcej okolnosti podľa § 37 písm. m/ Tr. zák.), preto pri správnom postupe mal súd prvého stupňa aplikovať aj ustanovenie § 38 ods. 3 Tr. zák. t. j. zníženie hornej hranice trestnej sadzby o jednu tretinu a až následne vykonať úpravu takto stanovenej trestnej sadzby podľa režimu § 41 ods. 2 Tr. zák.

Napadnutý rozsudok je preto chybný v dôsledku porušenia ustanovení Trestného zákona spočívajúcim v ich nesprávnom výklade a aplikácii (§ 321 ods. 1 písm. d/ Tr. por.) a trest uložený obžalovanému E. K. je preto nezákonný, lebo je uložený mimo zákonnej trestnej sadzby a z tohto hľadiska aj neprimeraný, príliš mierny (§ 321 ods. 1 písm. e/ Tr. por.).

Podľa § 39 ods. 1 Tr.zák. môže súd páchatelovi znížiť (uložiť) trest aj pod dolnú hranicu trestu ustanoveného týmto zákonom, ak vzhľadom na okolnosti prípadu alebo vzhľadom na pomery páchatela má za to, že by použitie trestnej sadzby ustanovenej týmto zákonom bolo pre páchatela neprimerane prísne a na zabezpečenie ochrany spoločnosti postačuje aj trest kratšieho trvania.

Zo znenia citovaného zákonného ustanovenia vyplýva, že hoci neviaže jeho aplikáciu na „výnimočné“ okolnosti prípadu, ani na „mimoriadne“ pomery páchatela, už z názvu ustanovenia § 39 Tr. zák. a jeho výkladu vyplýva, že ide o mimoriadne zníženie trestu odňatia slobody, teda o ojedinelý a nie o pravidelný postup súdu.

Z uvedeného dôvodu sa použitie ustanovenia § 39 ods. 1 Tr. zák. nemôže odôvodniť len ktorýmkoľvek bežne sa vyskytujúcimi skutočnosťami, ale súd môže pristúpiť k mimoriadnemu zníženiu trestu len za existencie takých okolností alebo pomerov, ktoré sa u týchto trestných činov a ich páchatelov bežne nevyskytujú a ktoré je možné vyhodnotiť v prospech páchatelov. Práve táto ich výnimočnosť alebo neštandardnosť objektívne spôsobuje, že trest ukladaný v rámci zákonom ustanovenej trestnej sadzby by bol pre páchatela neprimerane prísny a na dosiahnutie účelu trestu by postačoval aj trest kratšieho trvania. Pri rešpektovaní zásady adekvátnosti trestu s prihliadnutím na povahu, závažnosť činu a osobu páchatela preto trestný zákon umožňuje súdu na túto situáciu reagovať možnosťou mimoriadneho zníženia trestu aj pod dolnú hranicu trestnej sadzby ustanovenej zákonom, pričom je dôležité, aby súd jeho uplatnenie vždy argumentačne odôvodnil takým spôsobom, aby nevznikli žiadne pochybnosti o oprávnenosti použitia tohto ustanovenia.

Odvolací súd považuje za potrebné uviesť, že v posudzovanej veci zo spáchaných zbiehajúcich sa trestných činov je najprísnejšie trestný zločin vydierania podľa § 189 ods. 1, 2 písm. b/ Tr. zák., za ktorý je stanovená trestná sadzba na štyri až desať rokov odňatia slobody. Vzhľadom na prevažujúci pomer poľahčujúcich okolností po úprave základnej trestnej sadzby v zmysle § 38 ods. 3 Tr. zák. (zníženie hornej hranice zákonom ustanovenej trestnej sadzby o jednu tretinu - po jej úprave je trestná sadzba trestu odňatia slobody od 4 rokov do 8 rokov) a pri aplikácii ustanovenia § 41 ods. 2 Tr. zák. (ukladanie úhrnného trestu odňatia slobody za dva alebo viac úmyselných trestných činov, z ktorých aspoň jeden je zločinom, spáchaných dvomi alebo viacerými skutkami) a následnej úprave - zvýšení hornej hranice trestnej sadzby odňatia slobody trestného činu z nich najprísnejšie trestného o jednu tretinu (z trestnej sadzby od 4 rokov do 8 rokov na trestnú sadzbu od 4 rokov do 10 rokov a 8 mesiacov), hrozil obžalovanému E. K. trest odňatia slobody v rozpätí od 4 rokov do 10 rokov a 8 mesiacov. V takto upravenej (zvýšenej) trestnej sadzbe a jej výške vyplývajúcej z jej hornej a dolnej hranice, je zároveň vyjadrená nielen pomerne vysoká škodlivosť, resp. typová závažnosť tohto trestného činu, ale pre súd aj stanovené isté mantinely pri jeho rozhodovaní, no zároveň je mu ponechaný dostatočný priestor pre individualizáciu trestu podľa okolností konkrétneho prípadu v rámci takto upravenej (zvýšenej) trestnej sadzby ukladanému za obidva trestné činy.

V záujme zákonnosti má súdom uložený trest spĺňať podmienku primeranosti, pričom v rámci požiadavky primeranosti trestu zohráva významnú úlohu sudcovská individualizácia trestu, ktorá umožňuje naplnenie tejto požiadavky v konkrétnych prípadoch a individualizácia trestu je prostriedkom

dosiahnutia primeranosti trestu. Druh a výmera trestu preto musia byť súdom v každom konkrétnom prípade stanovené tak, aby zodpovedali všetkým zvláštnostiam daného prípadu, pričom v rámci sudcovskej individualizácie trestu môže nepochybne dôjsť aj k aplikácii ustanovenia § 39 ods. 1 Tr. zák. dovoľujúceho mimoriadne zníženie trestu. Takéto zníženie pritom nie je bežné, ale je možné len v individuálnom prípade existencie okolností odôvodňujúcich mimoriadne zníženie trestu, pričom v tejto súvislosti je potrebné poukázať aj na záver Ústavného súdu Slovenskej republiky vyplývajúci z Nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky z 28.11.2012, sp. zn. PL. ÚS 106/2011, ktorý v otázke ukladania trestov „považoval za potrebné pripomenúť, že v praxi sa oveľa častejšie vyskytujú bežné (nemimoriadne) okolnosti, než mimoriadne okolnosti“.

V zmysle § 39 ods. 1 Tr.zák. okolnosťami prípadu, v spojení s ďalšími tam uvedenými podmienkami, môžu byť iba okolnosti, ktoré sú súčasťou skutku, resp. vo výnimočnom prípade aj také, ktoré síce nie sú nevyhnutnou súčasťou príslušnej skutkovej podstaty, ale v danej kvalite a kvantite sa pravidelne nevyskytujú. Pomery obvineného sa týkajú jeho osobnostného hodnotenia - charakterizujú jeho osobu, ako objekt trestu a jeho citeľnosti pre neho a význam týchto pomerov sa zhodnotí vo všetkých týchto súvislostiach významných pre jeho nápravu a z toho plynúci záver musí byť zjavný, že trest uložený v rámci zákonnej trestnej sadzby by obvinený pociťoval podstatne citeľnejšie ako iní páchatelia. Teda, že by bol neprímerane prísny a súčasne, že narušenosť obvineného nie je až taká závažná, aby bolo potrebné na neho pôsobiť trestom dlhšieho trvania.

V aplikačnej praxi súdov okolnosťami prípadu sú všetky skutočnosti, ktoré majú vplyv na posúdenie povahy, charakteru a závažnosti trestného činu, vrátane možnosti nápravy obvineného. Za pomery obvineného možno zas považovať viac významných poľahčujúcich okolností pri nedostatku priťažujúcich okolností. Daný prípad však do tejto praxe nezapadá.

V prípade obžalovaného E. K. neexistujú a z napadnutého rozsudku ani nevyplývajú žiadne okolnosti ani pomery obžalovaného, ktoré sa v danej kvalite a kvantite pravidelne nevyskytujú a ktoré by odôvodňovali postup podľa § 39 ods. 1 Tr. zák. spočívajúci v mimoriadnom znížení trestu odňatia slobody. V tomto smere sa súd prvého stupňa v odôvodnení napadnutého rozsudku obmedzil na všeobecné konštatovania zdôrazňujúce existenciu dvoch poľahčujúcich okolností (prítom pri existencii ním zistených a konštatovaných až dvoch priťažujúcich okolností podľa § 37 písm. h/, m/ Tr. zák.) zistených súdom prvého stupňa podľa § 36 písm. l/, n/ Tr. zák. a spočívajúcich v tom, že sa priznal k spáchaniu trestnej činnosti, jej spáchanie úprimne oľutoval, že vyhlásením o vine napomohol k objasneniu jeho trestnej činnosti, ktorá súvisela a pramenila z osoby obvineného, povahy jeho osobnosti a z jeho poruchy spočívajúcej v závislosti od alkoholu a v nadmernom požívaní alkoholu, ktoré mali byť kľúčovými okolnosťami, pre ktoré považoval použitie trestnej sadzby ustanovenej zákonom za neprímerane prísne.

Pri správnom postupe však samotná existencia dvoch poľahčujúcich okolností zistených súdom prvého stupňa podľa § 36 písm. l/, n/ Tr. zák. nepredstavuje také okolnosti, ktoré sa v danej kvalite a kvantite pravidelne nevyskytujú a ktoré by odôvodňovali postup podľa § 39 ods. 1 Tr. zák. spočívajúci v mimoriadnom znížení trestu odňatia slobody, navyše za situácie, že sú tu okolnosti, ktoré takýto postup neodôvodňujú, resp. vylučujú. Okolnosť spočívajúca v nadmernom požívaní alkoholu obžalovaným, jeho závislosť od alkoholu a okolnosť, že obidva trestné činy spáchal pod vplyvom alkoholu, navyše proti blízkej osobe vyššieho veku, je okolnosťou, ktorá svedčí v neprospech obžalovaného a nie v jeho prospech, preto rovnako nemohla odôvodniť postup podľa § 39 ods. 1 Tr. zák. tak, ako na to dôvodne, podrobne a vecne správne poukázal v dôvodoch odvolania prokurátor. Vzhľadom na to, že pri postupe podľa § 38 ods. 7 Tr. zák. a § 41 ods. 2 Tr. zák., teda pri aplikácii asperačnej zásady, bolo možné prihliadať len na jednu priťažujúcu okolnosť podľa § 37 písm. m/ Tr. zák. (bol už za trestný čin odsúdený) a nie aj na priťažujúcu okolnosť podľa § 37 písm. h/ Tr. zák. (spáchanie viac trestných činov), zistenie dvoch poľahčujúcich okolností a z toho vyplývajúci prevažujúci pomer poľahčujúcich okolností mohol byť a pri správnom postupe aj mal byť len dôvodom na aplikáciu ustanovenia § 38 ods. 3 Tr. zák. t. j. na zníženie hornej hranice trestnej sadzby o jednu tretinu.

Súd prvého stupňa pritom mimoriadne zníženie trestu oprel aj o okolnosti, ktoré sú v neprospech obžalovaného (sklon k páchaniu trestných činov, závislosť od alkoholu spojená s nadmerným požívaním a zneužívaním alkoholu) a navyše za okolností, ktoré odôvodnili u neho použitie vyššej trestnej sadzby podľa § 189 ods. 2 písm. b/ Tr. zák. (spáchanie činu na chránenej osobe - blízkej osobe a zároveň osobe

vyššieho veku) a ktoré nielen zvyrazňujú nesprávnosť jeho postupu pri aplikácii § 39 ods. 1 Tr. zák., ale takýto postup pre vyššiu závažnosť spáchaného trestného činu vyplývajúcu práve z hľadiska hodnotenia povahy a charakteru týchto okolností v posudzovanej veci aj vylučujú. Okolnosť, že obžalovaný E. K. spáchal dva trestné činy, odôvodňovala navyše aj postup podľa § 41 ods. 2 Tr. zák., teda aplikáciu asperačnej zásady - zvýšenie hornej hranice najprísnejšieho trestného činu o jednu tretinu.

V tejto súvislosti prokurátor v dôvodoch podaného odvolania dôvodne poukázal na súdom prvého stupňa vykonané dôkazy a z nich predovšetkým na zistenia a závery vyplývajúce zo znaleckého posudku a výpovede MUDr. Márie Majzlanovej, znalkyne z odboru zdravotníctvo a farmácia, odvetvie psychiatria, ktoré zvyrazňujú nesprávnosť postupu súdu prvého stupňa pri aplikácii § 39 ods. 1 Tr. zák. a takýto postup pre vyššiu závažnosť spáchaných trestných činov vyplývajúcu práve z hľadiska hodnotenia povahy a charakteru týchto okolností v posudzovanej veci aj vylučujú. Podľa zistení a záverov znalkyne je obžalovaný osobou zneužívajúcou alkohol, s prejavmi závislosti od alkoholu, osobou impulzívnou, disociálnou, ktorej chýba kritickosť k dôsledkom pitia a ktorá nielenže odmieta systematickú liečbu od alkoholu, ale pitie racionalizuje, bagatelizuje, jeho kritičnosť je len vynútená, nedôsledná a povrchná. Podľa zistení a záverov znalkyne je obžalovaný navyše osobou, ktorá cielene a zištne citovo vydiera jemu blízke osoby s cieľom profitovať z ich citovej väzby na ich úkor, ktorá sa úmyselne snaží javiť v lepšom svetle, u ktorej nejde o úprimné oľutovanie, ale iba o pretváрку obžalovaného, ktorý vždy iba profituje a „parazituje“ na citovej slabosti jemu blízkych osôb tak, aby ho blízki ľutovali a on dosiahol rôzne úľavy. Obžalovaný pritom veľmi dobre vie, že jeho problém je alkohol, ale pod záštitou toho, že má akýsi emocionálny problém, pije ďalej a snaží sa nachádzať ospravedlnenia pre samého seba a vteliť do pozície „obete“ alkoholu a navyše takto koná vedome. Obžalovaný pritom pije cielene a nedochádza u neho k akejkolvek náprave a nápravu dobrovoľne ani nemieni urobiť.

Prokurátor preto dôvodne poukázal na to, že nie je namieste nahliadať na obžalovaného ako na „obeť alkoholu“, ale je potrebné mať na zreteli jednoznačne skutočnosť, že je v prvom rade páchatelom a nesnažiť sa ho ospravedlňovať tak, ako sa to snažil obžalovaný dosiahnuť. Obžalovaný je pritom osobou so sklonom k páchaniu trestných činov, recidivista, u ktorého neviedlo k náprave ani predchádzajúce odsúdenie rozsudkom Okresného súdu Prievidza zo dňa 16.9.2010, sp. zn. 1T/226/2010, právoplatným 16.9.2010, pre zločin poškodzovania a ohrozovania prevádzky všeobecne prospešného zariadenia podľa § 286 ods. 1 písm. a/, ods. 2 písm. a/ Tr. zák. na nepodmienečný trest odňatia slobody vo výmere 1 rok a 6 mesiacov so zaradením do ústavu na výkon trestu s minimálnym stupňom strázenia, ktorý trest vykonal 5.5.2012. Prokurátor dôvodne poukázal tiež nielen na to, že u obžalovaného nebola zistená duševná porucha v pravom slova zmysle, že naopak znalkyňa potvrdila, že mu chýba kritickosť k dôsledkom pitia, nerešpektuje žiadne authority a je mu takmer každý ľahostajný, ale aj na to, že rodinné vzťahy nemajú podstatný vplyv na spáchané trestné činy obžalovaného a rodinné vzťahy nie sú ani rozvrátené pre nadmerné požívanie alkoholu obžalovaným, preto záver súdu prvého stupňa v uvedenom smere nemožno považovať za správny.

Vzhľadom na uvedené zistenia a závery nemožno za okolnosť, ktorá by mohla opodstatňovať mimoriadne zníženie trestu, považovať okolnosť, že obžalovaný obidva trestné činy - prečin nebezpečného vyhrážania i zločin vydierania spáchal pod vplyvom alkoholu použitím vyhrážok zabitím proti jemu blízkej osobe, ktorú navyše považuje za jemu zrejme najbližšiu osobu a o ktorej tvrdí, že ju ľúbi. Rovnako ani okolnosť, že práve poškodená sa mu napriek použitým vyhrážkam snažila pomôcť, najmä keď na konanie obžalovaného nemalo pozitívny vplyv ani jeho umiestnenie na psychiatrickom oddelení Nemocnice v Bojniciach po spáchaní prečinu nebezpečného vyhrážania, pretože v krátkom časovom útoky po svojom prepustení z uvedeného oddelenia spáchal ďalší, pritom závažnejší zločin vydierania.

Postup súdu prvého stupňa, ktorým bez splnenia zákonných podmienok obžalovanému E. K. mimoriadne znížil trest odňatia slobody s použitím § 39 ods. 1 Tr. zák., bol v rozpore so zákonom a úhrnný nepodmienečný trest odňatia slobody vo výmere 24 mesiacov uložený obžalovanému je preto nezákonný, lebo je uložený mimo zákonnej trestnej sadzby a z tohto hľadiska aj neprimeraný, príliš mierny. Nezodpovedá zákonným požiadavkám proporcionality trestu - jeho primeranosti a spravodlivosti, ani dostatočne neodradzuje ostatných potenciálnych páchatelov od páchania trestných činov a u ostatných členov spoločnosti neposilňuje pocit právnej istoty a spravodlivosti, preto nemôže v dostatočnej miere plniť funkcie generálnej a individuálnej prevencie trestu. Odvolacie námietky

prokurátora v uvedenom smere považoval preto odvolací súd za dôvodné a keďže ich v rozsahu uvedenom v písomnom odôvodnení odvolania akceptoval, v podrobnostiach na ne len poukazuje.

Vzhľadom na právny záver o vine a odvolacím súdom vyššie uvedené okolnosti a zistenia mal teda súd prvého stupňa pri správnom postupe ukladať obžalovanému E. K. trest odňatia slobody podľa trestnej sadzby ustanovenej v § 189 ods. 2 Tr. zák. s použitím § 36 písm. l/, n/ Tr. zák., § 37 písm. m/ Tr. zák., § 38 ods. 2, 3 Tr. zák., § 38 ods. 7 Tr. zák. a § 41 ods. 2 Tr. zák. v rozpätí od 4 rokov do 10 rokov a 8 mesiacov, teda s prihliadnutím na zistený prevažujúci pomer poľahčujúcich okolností (dve poľahčujúce okolnosti podľa § 36 písm. l/, n/ Tr. zák. oproti jednej priťažujúcej okolnosti podľa § 37 písm. m/ Tr. zák.) najskôr aplikáciou ustanovenia § 38 ods. 3 Tr. zák. znížiť hornú hranicu trestnej sadzby o jednu tretinu a až následne vykonať úpravu takto stanovenej trestnej sadzby aplikáciou asperačnej zásady podľa § 41 ods. 2 Tr. zák. zvýšením jej hornej hranice o jednu tretinu, pritom bez použitia ustanovenia § 39 ods. 1 Tr. zák.

Na základe uvedených dôvodov odvolací súd na podklade dôvodne podaného odvolania prokurátora v neprospech obžalovaného zrušil podľa § 321 ods.1 písm. d/, e/ ods. 2 Tr.por. napadnutý rozsudok vo výrokoch o treste odňatia slobody a spôsobe jeho výkonu a pochybenie súdu prvého stupňa napravil tak, že uložil obžalovanému E. K. úhrnný nepodmienečný trest odňatia slobody vo výmere 4 roky so zaradením podľa § 48 ods. 2 písm. b/ Tr. zák. do ústavu na výkon trestu odňatia slobody so stredným stupňom stráženia.

Takto stanovený trest podľa odvolacieho súdu zodpovedá všetkým zákonným hľadiskám stanoveným pre jeho ukládanie v zmysle § 34 ods. 1, 4 Tr. zák., konkrétnej vyššej miere závažnosti spáchaných trestných činov vyplývajúcej z ich povahy a spôsobu spáchania, zisteným poľahčujúcim a priťažujúcim okolnostiam, ako aj pomerom obžalovaného a možnosťami jeho nápravy z hľadiska účelu trestu, jeho individuálnej i generálnej prevencie, pričom uložený trest odňatia slobody v takto stanovenej výmere je dostatočným vyjadrením morálneho odsúdenia obžalovaného spoločnosťou.

Trest odňatia slobody uložený obžalovanému E. K. v uvedenej výmere zodpovedá podľa zistenia odvolacieho súdu zákonným požiadavkám proporcionality trestu - jeho primeranosti a spravodlivosti, dostatočne odrádza ostatných potenciálnych páchatel'ov od páchania trestných činov a u ostatných členov spoločnosti posilňuje pocit právnej istoty a spravodlivosti, preto môže v dostatočnej miere plniť funkciu generálnej a individuálnej prevencie trestu.

Na výkon uloženého trestu zaradil obžalovaného E. K. do ústavu na výkon trestu odňatia slobody so stredným stupňom stráženia podľa § 48 ods. 2 písm. b/ Tr. zák., pretože z hľadiska osoby obžalovaného ide o páchatel'a, ktorý v posledných desiatich rokoch pred spáchaním trestných činov bol vo výkone trestu odňatia slobody, ktorý mu bol uložený za úmyselný trestný čin a už zaradenie obžalovaného do tohto ústavu súdom prvého stupňa bolo správne.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je odvolanie prípustné.